

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АУДИТУ**

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МЯКОТА ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

УДК: 657.1.351

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПРИ
ФОРМУВАННІ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ
ДОХОДАМИ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В МІСЦЕВИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАДАХ**

Спеціальність 071 – облік і оподаткування

Подається на здобуття освітнього ступеня магістра

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О.В. Мякота

Науковий керівник
Вітер Світлана Анатоліївна
кандидат педагогічних наук, ст. викладач

Житомир – 2020

АНОТАЦІЯ

Мякота О. В. Організація системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами та оподаткування в місцевих територіальних громадах. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 – облік і оподаткування. – Житомирський національний агроекологічний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2020.

Кваліфікаційну роботу присвячено розвитку теоретичних основ щодо організації системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами та оподаткування в місцевих територіальних громадах.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено і вирішено наступні задачі: дослідити теоретичні основи визначення доходів як економічної категорії; обґрунтувати сучасні методологічні засади організації доходів місцевих територіальних громад; здійснити аналіз стану та проблем формування доходів місцевих територіальних громад; обґрунтувати аудит доходів місцевих територіальних громад; дослідити формування податкової політики територіальних громад.

Об'єктом дослідження є організація системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами та оподаткування в місцевих територіальних громадах. Предметом дослідження є організаційно-економічний механізм при формуванні доходів та оподаткування в місцевих територіальних громадах.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, викладені в роботі, доведені до рівня конкретних рекомендацій, про що свідчить впровадження наукових результатів на державному, регіональному рівнях та на рівні підприємств.

Ключові слова: доходи, місцеві територіальні громади, місцеві бюджети, податкові надходження, децентралізація, облік, аналіз, оподаткування

ABSTRACT

Myakota O. V. Organization of accounting system in formation of information resources for income management and taxation in local territorial communities. – Manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 071 – accounting and taxation. – Zhytomyr National Agro-Ecological University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2020.

The qualification work is devoted to the development of theoretical foundations for the organization of accounting system in the formation of information resources for income management and taxation in local territorial communities.

In order to achieve the goal of the study, the following tasks were set and solved: to investigate the theoretical foundations of determining income as an economic category; to substantiate current methodological principles of organization of income of local territorial communities; to analyze the status and problems of income generation of local territorial communities; justify the audit of the income of local territorial communities; to investigate tax policy formation of territorial communities.

The subject of the study is the organization of accounting system for the formation of information resources for revenue management and taxation in local territorial communities. The subject of the study is the organizational and economic mechanism for income generation and taxation in local territorial communities.

The practical significance of the obtained results is that the theoretical provisions outlined in the paper are brought to the level of specific recommendations, as evidenced by the implementation of scientific results at the state, regional and enterprise levels.

Key words: revenues, local communities, local budgets, tax revenues, decentralization, accounting, analysis, taxation

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ 1. Теоретичні основи організації бухгалтерського обліку, аналізу, аудиту і звітності доходів та оподаткування місцевих територіальних громадах.....	8
1.1. Доходи як економічна категорія та об'єкт обліку і управління.....	8
1.2. Роль і функції бухгалтерського обліку, аудиту, звітності і аналізу в системі управління підприємством.....	11
1.3. Особливості господарської діяльності та економічний стан місцевих територіальних громадах	12
Висновки до розділу 1.....	18
Розділ 2. Організація та методика облікового процесу доходів та відображення їх у звітності місцевих територіальних громад.....	19
2.1. Організація первинного обліку доходів місцевих територіальних громад.....	19
2.2. Організація та методика облікового процесу і відображення доходів у звітності.....	21
2.3. Аналіз і аудит необоротних активів та використання їх результатів в управлінні місцевою територіальною громадою	23
Висновки до розділу 2.....	27
Розділ 3. Формування податкової політики місцевих територіальних громад	29
3.1. Теоретичні основи системи оподаткування підприємства.....	29
3.2. Оцінка та облікове забезпечення об'єктів оподаткування підприємства..	30
3.3. Розрахунок податкових платежів, організація їх обліку та декларування	34
Висновки до розділу 3.....	37
ВИСНОВКИ.....	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	42
ДОДАТКИ.....	47

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Облік відіграє надзвичайно важливу роль у суспільстві. Вони складають невід'ємну частину економічних відносин і водночас є основним інструментом реалізації основних напрямів політики регіонального та місцевого розвитку держави, суспільства та економіки. У поточний період важливіше, ніж будь-коли, органи місцевого самоврядування знають та розуміють природу місцевих фінансів, розуміють механізм їх функціонування та вміють аналізувати ці процеси та явища, пов'язані зі створенням, розподілом та використанням грошових коштів. форми, методи та засоби, завдяки яким місцеві фінанси можуть бути повноцінно використані як один із інструментів ефективного впливу на всі процеси соціально-економічного розвитку своїх громад. Саме завдяки місцевим фінансам створюються певні відносини самоврядування практично з усіма підприємствами, установами, розташованими на їхній території, та населенням цієї території.

Бухгалтерський облік в територіальних громадах – це система контролю за наявністю та потоком бюджетних та позабюджетних фондів, заснована на загальноприйнятих принципах міжнародної практики, виконує функції управління, контролю та інформації та має певні особливості. Найбільш специфічними суб'єктами соціального обліку є доходи, витрати та результати бюджету. У загальній системі бухгалтерського обліку територіальних громад облік доходів є найскладнішим та відповідальним, вимагає найбільш детальної розробки та розробки.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретичних основ щодо організації системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами та оподаткування в місцевих територіальних громадах.

Для досягнення мети дослідження в роботі поставлено і вирішено наступні задачі:

– дослідити теоретичні основи визначення доходів як економічної категорії;

– обґрунтувати сучасні методологічні засади організації доходів місцевих територіальних громад;

– здійснити аналіз стану та проблем формування доходів місцевих територіальних громад;

– обґрунтувати аудит доходів місцевих територіальних громад;

– дослідити формування податкової політики територіальних громад.

Об’єктом дослідження є організація системи бухгалтерського обліку при формуванні інформаційних ресурсів для управління доходами та оподаткування в місцевих територіальних громадах.

Предметом дослідження є організаційно-економічний механізм при формуванні доходів та оподаткування в місцевих територіальних громадах.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на таких методах, як збирання достовірних даних (спостереження, реєстрація, вимірювання), опис та аналіз фактів. Застосовуються також такі методи: порівняння, аналіз та синтез – для виявлення загальних та характерних наукових особливостей підходів бухгалтерського обліку; індукція, дедукція, узагальнення – при складанні висновків.

Основні джерела інформації. Облік і контроль над доходами - одне з основних завдань бухгалтерського обліку для територіальних громад. Система бухгалтерського обліку не повністю сумісна з поточною економічною практикою громади. Вивченню теоретичних аспектів розвитку місцевих бюджетів як фінансової основи існування територіальних громад присвячена робота багатьох українських та зарубіжних вчених, зокрема: В. Андрущенко, В. Базилевича, С. Буковинського, А. Буряченка, О. Василика, О. Кириленко, О. Ковалюка, В. Кравченка, М. Кульчицького, І. Луніної, В. Лебедева, С. Михайленко, В. Опаріна, Ю. Пасічника, Д. Полозенка, О.Тимченко, М. Чумаченка, Р. Штурма та ін.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, викладені в роботі, доведені до рівня конкретних рекомендацій, про що свідчить впровадження наукових результатів на державному, регіональному рівнях та на рівні підприємств.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано систему управління доходами та оподаткування місцевих об'єднаних територіальних громадах, що дає можливість зробити наступні висновки:

1. Реформа місцевого самоврядування створює нові можливості для довгострокового ефективного розвитку сільських, селищних та міських районів в регіонах України. Сьогодні кількість об'єднаних територіальних громад постійно зростає, що свідчить про ефективне втілення концепції децентралізації на шляху до європейської інтеграції. У той же час позитивним аспектом є той факт, що рівень доходів бюджетів територіальних громад та об'єднаних територіальних громад зараз може майже вдвічі збільшитись у реальному вираженні. Це дає змогу здійснювати ефективну соціальну політику на місцях.

2. До основних джерел доходів місцевого бюджету належать податкові надходження (загальнодержавні податки, які законодавчо закріплені за місцевими бюджетами, місцеві податки та збори, а також відрахування від національних податків) та ресурси з муніципальних коштів, що формуються за рахунок муніципальних фондів. діяльність підприємств та організацій, що належать до територіальних громад, та платежі за послуги, що надаються органами місцевого самоврядування, а також місцеві позики. Співвідношення цих основних джерел у структурі місцевих фінансів визначає ступінь самостійності місцевих бюджетів.

3. Реформа децентралізації розпочалася в 2014 р. і триває вже п'ятий рік, за цей час вона вже дала певні результати. Станом на 01 травня 2019 р. створено 899 об'єднаних територіальних громад в Україні. Темп утворення нових ОТГ в 2018 р. є доволі непоганий порівняно з попереднім, адже за цей період було утворено 141 об'єднану територіальну громаду, а вже за 5 місяців 2019 року – 93 нові об'єднані територіальні громади. Тому варто розраховувати на те, що за підсумками 2019 р. приріст створення нових ОТГ буде значно вищим.

4. Процес реформування бухгалтерського обліку місцевих територіальних громад знаходиться лише на початковій стадії. Особливої актуальності набуває питання відображення операцій у первинних документах. Тому необхідно якомога швидше розробити форми меморіальних ордерів та карток аналітичного обліку для підвищення ефективності організації бухгалтерського обліку

5. Основна проблема реформування бухгалтерського обліку місцевих територіальних громад – це впровадження системи обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів без наявності відповідних програм переходу на єдині методологічні засади та стандартизованого організаційного й інформаційного забезпечення облікового процесу.

Запропоновані напрями удосконалення методики відображення доходів місцевих територіальних громад на рахунках бухгалтерського обліку сприяє: спрощенню облікових та контрольних процедур внаслідок відповідності облікової інформації класифікаційним ознакам доходів; зменшенню трудомісткості роботи облікових працівників; підвищенню аналітичності інформації щодо доходів головних розпорядників бюджетних коштів.

6. За 2014-2018 рр. питома вага доходів місцевих бюджетів у структурі Зведеного бюджету не перевищувала 22,6%, що свідчить про низький ступінь участі місцевого самоврядування в розв'язанні проблем розвитку регіонів. Питома вага податкових надходжень коливається від 34,3% у 2004 році до 40,1% у 2016 році. Але найбільшу питому вагу становлять офіційні трансфери 59,4% у 2014 р. Наступним етапом аналізу є дослідження неподаткових надходжень, які займали третє місце у структурі доходів місцевих бюджетів. У 2014 р. питома вага цієї групи доходів становила 5,6%. у 2015 р. вона зросла до 6,8%. У 2018 році зменшилася до 3,3%. В структурі неподаткових надходжень місцевих бюджетів України найбільшу питому вагу займають надходження бюджетних установ, але вона зменшується від 78,1% до 65,4%. Друге місце належить адміністративним зборам та платежам, питома вага яких збільшується до 22,0% у 2018 році.

7. Регіональний розвиток сьогодні вимагає особливо ретельного підходу до регулювання, підвищення ефективності застосовуваних інструментів податкового регулювання, які, як правило, визначаються як сукупність непрямих наслідків для економіки, економічних та соціальних процесів з використанням таких інструментів, як зміни у встановленні податкових пільг; вид податків; сума податків; зниження або підвищення загального рівня оподаткування; привласнення.

8. Якщо запропоновані податкові підходи будуть дотримані, відбудеться реальна реформа – докорінна зміна відносин платників та держав у сфері оподаткування та сплати. Загалом, збільшення абсолютної вартості (за постійними цінами) має бути одним із позитивних наслідків реформи. Однак, на відміну від інших заходів для досягнення цієї мети, реформа повинна призвести до цього через економічне зростання та її добровільне затінення.

9. Можливе ефективне функціонування місцевого самоврядування в Україні за умови подальшої децентралізації повноважень при одночасному розширенні фінансової автономії та поступовому переведенні створених у відповідних територіальних громадах коштів на повну відповідальність за їх управління, що вимагатиме інтегрованого підходу до самої реформи. що включає конституційні, адміністративні, територіальні та бюджетні реформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.В. Теоретичне обґрунтування змісту та форм фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад. *Вісник ЖНАЕУ*. 2017. № 1 (59), т. 2. С. 9-18.
2. Андрейків Т. Я. Формування місцевих бюджетів: соціально-економічний аспект. *Науковий вісник херсонського державного університету*. 2015. вип. 10. С. 93–96.
3. Бец Б. Б. Формування об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6860>
4. Бюджетне забезпечення територіальних громад України: тенденції останніх років. *Галузевий моніторинг*. 2012. № 9 URL: <http://dialogueauc.org.ua/sites/all/sites/dialogueauc.org.ua/files/files/mon9.pdf>
5. Бюджетний кодекс України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/2456-17
6. Вдовенко Л. О., Тітов Д. В. Стан та проблеми розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 31. С. 175–181.
7. Гарасюк О. А., Міщук Є. В., Рицко О. І. Визначення проблем та стратегія розвитком територій об'єднаних громад. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2018/28.pdf
8. Гільorme Т. В., Лень А. В. Організація обліку доходів бюджетних установ в умовах законодавчих змін. *Мукачівський державний університет*. 2017. №10. С. 722–729.
9. Демків О. І. Вплив фінансової кризи на бюджети органів місцевого самоврядування (на прикладі Львівської області). *Фінанси України*. 2011. № 8. С. 76–89.
10. Державна служба статистики України: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

11. Децентралізація в Україні: URL: <http://decentralization.gov.ua/gromada>.
12. Динаміка об'єднання територіальних громад України (2015–2018). URL: <http://socialdata.org.ua/dinamika-obiednannya-teritorialnikh-g/>.
13. Добош Н. М., Данилків Х. П., Гориславець П. А. Формування доходів об'єднаних територіальних громад в умовах удосконалення податкового законодавства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т. 28, № 4. С. 46–51
14. Іванчук В. І. Економічна сутність доходів та їх місце в управлінні установами освіти. Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р.] / редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 120–123.
15. Кириленко О. П. Органи місцевого самоврядування повинні мати право самостійно визначати ставки місцевих податків і зборів. *Урядовий кур'єр: газета Кабінету Міністрів України*. URL: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/articles/olga-kirilenko-organimiscevogosamovryaduvannya-p>
16. Кириленко О., Малиняк Б., Письменний В., Русін В. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади: навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. *Асоціація міст України*. Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
17. Кравченко О. В. Доходи і видатки бюджетних установ у вітчизняній та міжнародній практиці. *Вісн. Житомир. держ. технол. ун-ту. Сер. Економічні науки*. Житомир, 2009. № 4 (50). С. 67–70.
18. Крисоватий, А. І., Томнюк Т. Л. Адміністрування податків в Україні : організація та напрями трансформації : монографія. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2012. 212 с.
19. Кульчицький М. І. Міжбюджетні відносини в економічній системі України: дис. ... док. екон. наук. Львів, 2016. 475 с.
20. Курносова О. А. Децентралізація від А до Я (словник ключових понять). Запоріжжя : ЗЦППКК. 2018. 34 с.

21. Куценко Т. Ф., Дударенко Є. Ю. Об'єднані територіальні громади в Україні: короткий аналітичний огляд. *Економіка та держава*. 2017. № 3. С. 64–70.

22. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи. *Фінанси України*. 2010. № 9. С. 3–12.

23. Лупенко Ю. О., Могилова М. М., Самофал О. В. та ін. Формування об'єднаних територіальних громад у сільській місцевості (інформаційно-аналітичний огляд). Київ : ННЦ «ІАЕ», 2018. 46 с.

24. Маркович Г. Особливості формування бюджетів об'єднаних територіальних громад URL: http://galinfo.com.ua/articles/v_chomu_polyagayut_osoblyvosti_formuvannya_byudzhativ_otg_249352.html

25. Методичні рекомендації щодо переліку підтвердних документів для реєстрації бюджетних зобов'язань та проведення платежів : Наказ Державної казначейської служби від 29.04.2013 р. № 68. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0068840-13>

26. Наталенко Н. В. Фінанси та бюджет об'єднаної громади. Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 72 с.

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11>.

28. Нездойминого О. Є. Особливості формування бюджету територіальної громади. *Електронне наукове фахове видання «Економіка та суспільство»*. 2017. Вип. 11. С. 443–449.

29. Ніколенко В. Ю., Свешніков С. М., Юрченко В. В., Крижановський В. І. Місцеві бюджети як чинник стабільності розвитку регіонів : навчальний посібник . Київ, 2016. 41 с.

30. Оспіщева В. І. Фінанси: Курс для фінансистів : навчальний посібник. Київ, 2008. 567 с.

31. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/bjudzhet/ptsm>

32. Пелехата О. В. Бюджет розвитку як інструмент сільської територіальної громади в реалізації бюджетної політики економічного зростання. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2013. Вип. 6(104). С. 355–361.

33. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: Наказ Мінфіну України від 31.12.2013 р. № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>

34. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2755. URL: <http://www.rada.gov.ua>

35. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Мінфіну України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>

36. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

37. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

38. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серп. 2014 р. № 385. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

39. Про затвердження типових форм меморіальних ордерів, інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору та порядку їх складання : Наказ Міністерства фінансів України від 08.09.2017 р. № 755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17>.

40. Про затвердження форм карток і книг аналітичного обліку суб'єктів державного сектору та порядку їх складання : Наказ Мінфіну України від 29.06.2017 р. № 604. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0895-17>

41. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 червня 1997 р. № 280/97-ВР URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

42. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 р. № 1508. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. № 34. ст.1167.

43. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.

44. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович. Київ, 2017. 107 с.

45. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні 2015-2017: Аналітична доповідь від громадськості у форматі Shadow Report. URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Detsentralizatsiya-v-Ukrai-ni-2014-2017-rr.pdf>

46. Татарин Н. Б., Войтович В. В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 11. С. 159–162.

47. Формування об'єднаних територіальних громад: стан, проблемні питання та шляхи їх вирішення. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/terutor_gromad-86ead.pdf.

48. Формування спроможних територіальних громад: практичний посібник. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/otgbook3new_obgortka_i_blok.pdf

49. Фурдичко Л. Є. Децентралізація: фінансова незалежність місцевих бюджетів України URL: [ird.gov.ua/sep/.../sep20155\(115\)_039_FurdychkoLYe.pdf](http://ird.gov.ua/sep/.../sep20155(115)_039_FurdychkoLYe.pdf)

50. Яресько Н. Ресурс місцевих бюджетів на 2015 рік. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=247868006&cat_id=244264 29.

51. Sutiyo S. Decentralization: Potentiality and Challenge for Rural Development. Journal of International Development and Cooperation. Vol. 20. № 3. 2014. P. 5-12.

52. Zrostannia. (2017). Ukraina: Formuvannia osnovy dlia stabilnoho zrostannia: Memorandum pro ekonomichnyi rozvytok. International Bank for Reconstruction and Development, Vol. 2. The World Bank. 442 p.